

Sygn. akt III Ca 1448/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Teresa Kołeczko – Waclawik (spr.)

Sędzia SO Anna Hajda

SR (del.) Roman Troll

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2015 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa R. M.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 22 maja 2014 r., sygn. akt I C 718/11

I. prostuje oznaczenie siedziby pozwanej w części wstępnej wyroku na „w W.”,

II. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób że,

1. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 39.873,95 zł (trzydzieści dziewięć tysięcy osiemset siedemdziesiąt trzy 95/100) z ustawowymi odsetkami od 19 stycznia 2010 roku zobowiązując jednocześnie powódkę do zwrotu pozwanej (...) znajdującej się w pomieszczeniu kotłowni w budynku powódki na nieruchomości położonej w N. przy ul. (...) oraz do zwrotu posadowionych na powyższej nieruchomości głowic dwóch odwiertów wykonanych przez pozwaną, wskazanych w dokumentacji fotograficznej zawartej na stronie 21 opinii biegłego sądowego H. K. z grudnia 2012 roku – kwietnia 2013 roku stanowiącej integralną część niniejszego wyroku,

2. oddala powództwo w pozostałej części,

3. ustala, iż powódka ponosi koszty procesu w 20% zaś pozwana w 80% i pozostawia szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim,

III. oddala apelację w pozostałym zakresie,

IV. ustala, iż powódka ponosi koszty postępowania odwoławczego w 20% zaś pozwana w 80% i pozostawia szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu w Sądzie Rejonowym w Wodzisławiu Śląskim.

SSR (del.) Roman Troll Teresa Kołeczko-Waclawik SSO Anna Hajda

Sygn. akt III Ca 1448/14

UZASADNIENIE

Powódka R. M. domagała się zasądzenia od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwoty 48.977,76 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 1 maja 2008r. i kosztów procesu z tytułu zwrotu części wynagrodzenia w wysokości 39.873,76 zł. zapłaconego pozwanej za wykonanie na podstawie pisemnej umowy z 12 lutego 2008r. ujęcia dolnego źródła pompy ciepła poprzez zabudowę studni głębinowej metodą wierceń (ogrzewanie geotermalne) wobec odstąpienia powódki od umowy z uwagi na opóźnienie pozwanej w ukończeniu prac oraz zapłatę odszkodowania w wysokości 9104 zł. obejmującego poniesione koszty w rezultacie niezrealizowania przez pozwaną umowy w terminie. Kwotę żadaną tytułem zwrotu wynagrodzenia powódka wyliczyła odejmując od zapłaconego pozwanej w trzech transzach wynagrodzenia w wysokości 70.994,71 zł. - kwotę 31.120,76 zł. jako łączny koszt prawidłowo wykonanych prac przez pozwaną na podstawie umowy z 12 lutego 2008r.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zarzuciła, że wykonała umowę prawidłowo, a brak możliwości ukończenia dzieła w terminie był spowodowany okolicznościami od niej niezależnymi. Zakwestionowała też związek przyczynowy między poniesionymi przez powódkę kosztami, a nienależnym w ocenie powódki wykonaniem umowy przez pozwaną.

Wyrokiem z 12 kwietnia 2011r. Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim oddalił powództwo w stosunku do pozwanego F. M.. Ustalił, że pozwana na nieruchomości powódki położonej w N. wykonywała na podstawie cząstkowych ustnych umów różne prace instalacyjne w budowanym przez powódkę domu. W dniu 12 lutego 2008r. strony zawarły pisemną umowę na podstawie której pozwana miała wykonać ujęcie dolnego źródła pompy ciepła poprzez zabudowę studni głębinowej metodą wierceń (ogrzewanie geotermalne). Umowa określała datę wykonania prac na 30 kwietnia 2008r., określała też zakres prac i wysokość należnego wynagrodzenia. Do dnia 8 sierpnia 2008r. powódka przekazała pozwanej 70.994,71 zł. trzema fakturami. Ostateczny termin zakończenia prac ustalono na 20 października 2008r. Pozwana jednak nie wykonała całości prac związanych z ogrzewaniem geotermalnym, które ostatecznie zakończyła inna firma, gdyż powódka w dniu 20 października 2008r. odstąpiła od umowy z uwagi na opóźnienie się pozwanej z ukończeniem dzieła. Sąd Rejonowy uznając za bezsporny fakt odstąpienia powódki od umowy uznał, że ponieważ w toku procesu powódka nie powołała się na uprawnienie do odstąpienia od umowy z art. 635 k.c. nie mogła skutecznie powoływać się na tę podstawę odstąpienia od umowy. Niezależnie od tej konkluzji ocenił na podstawie okoliczności faktycznych sprawy, że powódka nie wykazała, że pozwana opóźniła się z ukończeniem, dzieła tak dalece, że nie ukończyłaby go przed upływem ostatecznego terminu określonego na 20 października 2008r. Z kolei badając skutki odstąpienia od umowy na gruncie regulacji art. 644 k.c. uznał sąd I instancji, że powódka nie może domagać się od pozwanej zapłaty kwoty stanowiącej różnicę między sumą wpłat a wartością prac zrealizowanych albowiem świadczenie powódki jest niższe niż wynagrodzenie ustalone w umowie. Za niewykazane uznał żądanie przez powódkę zapłaty zwrotu kosztów poniesionych w związku z nieterminową realizacją prac przez pozwaną.

Po rozpoznaniu apelacji powódki od powyższego wyroku, Sąd Okręgowy wyrokiem z 5 października 2011r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Sąd odwoławczy wskazał przede wszystkim, iż orzeczenie wydane zostało w stosunku do F. M., a więc osoby fizycznej, podczas gdy pozwaną była (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Ponadto wskazał, że z uwagi na twierdzenia powódki, iż była uprawniona do odstąpienia od umowy na skutek opóźnienia w realizacji dzieła przez pozwaną, rzeczą sądu było ustalenie, czy wystąpiły okoliczności obciążające pozwaną, a w konsekwencji uprawniające powódkę do odstąpienia od umowy. Za wadliwe uznał stanowisko sądu I instancji, że powódka nie wykazała, iż pozwana opóźniła się z wykończeniem dzieła tak dalece, iż nie było prawdopodobne aby zdołała je wykończyć w czasie umówionym, skoro nie przeprowadził wszystkich dowodów które dla wykazania tych faktów powódka powołała, a tych które przeprowadził nie poddał ocenie niezasadnie uznając je za nieprzydatne w sprawie. Wskazał, że w przypadku przyjęcia, że powódka skutecznie od umowy odstąpiła z przyczyn leżących po stronie pozwanej, konieczne stanie się zastosowanie regulacji art. 494 k.c., a w razie ustalenia, że nie zachodziły podstawy uprawniające powódkę do odstąpienia od umowy z przyczyn leżących po stronie pozwanej ocenie poddać należy konsekwencje nieskutecznego odstąpienia powódki od umowy. Podniósł, że w razie potrzeby dokonania rozliczeń, konieczne będzie przeprowadzenie dowodu ze wstępnej wyceny systemu ogrzewania i końcowego rozliczenia robót przedstawionego przez pozwaną oraz

ustalenie, które spośród prac objętych pisemną umową zostały przez pozwaną wykonane, z których prac powódka skorzystała po odstąpieniu od umowy i jaka była ich wartość. W wytycznych wskazała na konieczność przeprowadzeniaawnioskowanych przez strony dowodów dla wykazania faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, poddania gruntownej ocenie materiału dowodowego i wydania rozstrzygnięcia w stosunku do pozwanej spółki.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy ponownie oddalił powództwo przeciwko (...) Sp. z o.o. w T..

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana wykonywała w budowanym przez powódkę domu szereg prac instalacyjnych w oparciu o częściowe ustne umowy, a ponadto na podstawie pisemnej umowy z 12 lutego 2008r. miała wykonać do dnia 30 kwietnia 2008r. będące przedmiotem tej umowy ogrzewanie geotermalne. Do dnia 8 sierpnia 2008r. powódka przekazała pozwanej trzema fakturami kwotę 70.994,71 zł. W związku z niedotrzymaniem terminu umowy powódka ponaglała pozwaną i ostatecznie odstąpiła od umowy w dniu 20 października 2008r. Pozwana nie wykonała całości prac objętych umową. Ponadto ustalił sąd I instancji na podstawie opinii biegłego H. K. i wyjaśnień stron, że pozwana wykonała dla powódki instalacje wodociągowo- kanalizacyjne oraz instalacje centralnego ogrzewania o wartości 93.870 zł.

Ustalając powyższe Sąd Rejonowy uznał, że skoro termin zakończenia robót ustalony został na 30 kwietnia 2008r., a pozwana nie wykazała, że uchybienie terminowi nastąpiło z przyczyn od niej niezależnych, to przyjmując nawet, że powódka godziła się na przesunięcie terminu, po upływie blisko pół roku od terminu wynikającego z umowy, mogła skutecznie od umowy odstąpić na podstawie art. 635 k.c. W tych okolicznościach w związku z regulacją art. 494 k.c. strony były zobowiązane zwrócić sobie wszystko, co otrzymały na podstawie umowy, a strona winna niewykonania umowy była ponadto zobowiązana do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania. Ponieważ wartość prac, które pozwana wykonała na rzecz powódki przed jej odstąpieniem od umowy w tym wartość wykonanych w bryle budynku instalacji, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych wraz z montażem urządzeń, instalacji centralnego ogrzewania w tym ogrzewania podłogowego, grzejników stalowych i klimakonwektorów wraz z montażem urządzeń wyniosła 93.870 zł, a powódka zapłaciła pozwanej kwotę 70.994,71 zł, nie miała podstaw do żądania zwrotu tego co świadczyła na rzecz pozwanej nawet bez uwzględnienia prac geotermalnych. Za niewykazane uznał sąd I instancji żądanie zapłaty odszkodowania w wysokości 9104 zł.

O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c.

W apelacji powódka zarzuciła naruszenie prawa procesowego, a to:

- art. 233 k.p.c. poprzez wybiórcze potraktowanie materiału dowodowego i niedokonanie oceny dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego w szczególności oparcie się na wnioskach wynikających z opinii biegłego H. K. oraz poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na uznaniu powyższej opinii za szczegółową, logiczną i wyważoną oraz bezkrytycznym oparciu się na płynących zeń wnioskach, pomimo składania przez stronę powodową licznych zastrzeżeń co do rzetelności opinii,
- art. 321 k.p.c. poprzez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu, a to w zakresie robót wodociągowo- instalacyjnych,
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia,
- art. 366 k.p.c. poprzez objęcie wyrokowaniem zakresu roszczenia objętego prawomocnym rozstrzygnięciem w postępowaniu prowadzonym pod sygnaturą III Ca 1102/11,
- naruszenie prawa materialnego, a to:
 - art. 494 k.c. poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż przy odstąpieniu od umowy należy dokonać rozliczenia wzajemnych świadczeń stron, podczas gdy wyrokowaniem winien być objęty obowiązek zwrotu

wzajemnych świadczeń oraz poprzez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż powołany przepis zawiera mechanizm umożliwiający weryfikację wartości spełnionych a następnie zwracanych świadczeń,

- zarzuciła ponadto sprzeczność istotnych ustaleń sądu z zebraniem materiałem dowodowym poprzez błędne ustalenie, że powódka nie wykazała poniesionej szkody.

Przedstawiając powyższe zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów procesu poniesionych w dotychczasowych instancjach wraz z kosztami toczącego się postępowania odwoławczego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja w przeważającej części okazała się uzasadniona.

Przede wszystkim wskazać ponownie należy, na co zwracał już uwagę sąd odwoławczy rozpoznający apelację od wyroku Sądu Rejonowego z 12 kwietnia 2011r., że przedmiotem żądania pozwu był zwrot części świadczenia spełnionego przez powódkę na rzecz pozwanej z tytułu wynagrodzenia za wykonanie dzieła wobec odstąpienia powódki od pisemnej umowy z dnia 12 lutego 2008r. oraz naprawienie wynikłej z tego tytułu szkody. Oświadczenie powódki z 20 października 2008r. o odstąpieniu od umowy dotyczyło bowiem tej tylko umowy, którą jak wynika ze wstępnej wyceny systemu ogrzewania z dnia 10 października 2007r. (k. 43-46) objęte były także prace związane z wykonaniem instalacji ogrzewania podłogowego. Inne prace wykonywane przez pozwaną w budynku powódki na podstawie cząstkowych ustnych umów i związane z nimi wynagrodzenie, nie stanowiły przedmiotu postępowania i wyrokowania w niniejszej sprawie.

Fakt zawarcia przez strony umowy z 12 lutego 2008r., której przedmiotem było wykonanie ogrzewania geotermalnego, w tym instalacji ogrzewania podłogowego, a także fakt zapłaty przez powódkę na rzecz pozwanego z tego tytułu kwoty 70.994,71 zł. był bezsporny między stronami. Sporna pozostawała kwestia wysokości ustalonego przez strony wynagrodzenia należnego pozwanej z tytułu wykonania prac wynikających z zawartej umowy, zakres robót, z których powódka skorzystała i za które pozwana winna otrzymać zapłatę oraz ocena ziszczenie się przesłanek skutecznego odstąpienia powódki od umowy.

Powódka w pozwie jak i w swych zeznaniach (k. 121, 136) podnosiła, że koszt całej budowy ogrzewania geotermalnego według „Wstępnej wyceny systemu ogrzewania: pompa ciepła oparta o studnie głębinowe jako ujęcie dolnego źródła dla budynku mieszkalnego p. R. W. Śl.”, sporządzonej przez Prezesa pozwanej w dniu 10 października 2007r. miał wynieść 92.544,83 zł. brutto, a po udzielonych przez pozwaną rabatach - 86.4990,50 zł netto, wraz z kosztem instalacji ogrzewania podłogowego. Przyznała, że była sporządzona umowa opiekująca na kwotę 126.000 zł , ale tej umowy nie podpisała. Jedyną podpisaną przez obie strony umową była ta dołączona do pozwu. Taki sposób skonstruowania umowy, przewidującej koszt wykonania ogrzewania geotermalnego z uwzględnieniem upustów (rabatów) potwierdzają zeznania świadka B. P., który znał obie strony i jak zeznał, niejako z jego inicjatywy doszło do zawarcia umowy między stronami. Świadek był cały czas obecny podczas spotkania pod koniec 2007r., w czasie którego ustalane były ceny poszczególnych pozycji, były ustalane zniżki – upusty. Zeznał, że w jego ocenie strony w tym dniu podpisały „umowę” – kosztorys rozbity na poszczególne prace (zeznania świadka k. 162). W tych okolicznościach jako niewiarygodne ocenił sąd odwoławczy twierdzenia Prezesa Zarządu pozwanej F. M., iż umówiony przez strony koszt wykonania umowy określony został na 126.000 zł. Z tego względu, podstawą określającą wysokość kosztów związanych z realizacją umowy z 12 lutego 2008r. uczynił sąd odwoławczy wstępną wycenę z naniesionymi upustami z 10 października 2008r. (k. 43-46), a tym samym nie uwzględnił przedstawionego przez pozwaną przy odpowiedzi na pozew „Końcowego rozliczenia robót”(k. 62 akt).

Powódka w zawartej w dniu 12 lutego 2008r. umowie miała pozycję konsumenta w rozumieniu art. 22(1) k.c. a więc miała prawo oczekiwać profesjonalnych działań pozwanej jako przedsiębiorcy. Z projektu prac geologicznych z lutego

2008r. obejmującego harmonogram prac geologicznych wynikało, że czas potrzebny do ich wykonania to 16 tygodni. (k. 24-25 akt). Tymczasem strony umowy określiły termin końcowy wykonania prac całego ogrzewania geotermalnego na 30 kwietnia 2008r., co w kontekście powyższych ustaleń czyniło ten termin nierealnym już w dniu zawarcia umowy. Ten fakt obciąża pozwaną, która winna racjonalnie termin zakończenia prac ocenić i przedstawić powódce do akceptacji. Nie wykazała przy tym pozwana by do opóźnień dochodziło z przyczyn przez nią niezawinionych. Stąd dalsze opóźnianie się pozwanej z wykonaniem dzieła trafnie zostało ocenione przez sąd I instancji jako stanowiące podstawę do odstąpienia powódki od umowy na podstawie art. 635 k.c. Nawet bowiem przyjmując, że powódka zaakceptowała przesunięcie terminu zakończenia prac na 20 października 2008r. w związku z koniecznością wymiany pompy ciepła na pompę pracującą na glikol, to wiarygodne są jej zeznania, że w czasie spotkania w dniu 30 września 2008r. Prezes pozwanej zapewnił ją, że prace rozpoczną się 6 października 2008r. Zeznania te znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadka L. P. (1), która była z powódką na spotkaniu w dniu 30 września 2008r. w siedzibie pozwanej (zeznania k. 163 akt). Świadek L. P. potwierdziła swymi zeznaniami również fakt wcześniejszego opóźniania się pozwanej z realizacją umowy wskazując, że powódka wielokrotnie mówiła, że pozwana nie wywiązała się z umowy, nie dochowywała terminów i faktem tym powódka była załamana. Również o tym, że powódka skarżyła się na pozwaną za niedochowywanie terminów zeznał świadek B. P. (k. 162-163). Ponieważ prace nie rozpoczęły się, powódka mając na uwadze dotychczasowe opóźnienia, a także sytuację rodziców, którzy w nieogrzewanym domu mieszkali od września 2008r. i fakt, że również termin 20 października 2008r. stał się nierealnym terminem ukończenia prac, była uprawniona do odstąpienia od umowy na podstawie art. 635 k.c. Gołosłowne przy tym były twierdzenie pozwanej, że prace mogły być ukończone w terminie trzech dni.

W tych okolicznościach, na podstawie art. 494 k.c. powódka mogła żądać zwrotu tego co świadczyła, a także naprawienia szkody wynikłej z niewykonania umowy, a jednocześnie zobowiązana była zwrócić pozwanej to, co otrzymała na mocy umowy.

Jak wynika z zeznań powódki (k. 124) w żadnym zakresie nie skorzystała z prac związanych z ogrzewaniem geotermalnym wykonanych przez pozwaną, poza instalacją ogrzewania podłogowego, instalacją grzejnikową, instalacją klimakonwektorów. Zeznania te znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadka H. Ś., dyrektora firmy, która po odstąpieniu powódki od umowy wykonała system ogrzewania przy zastosowaniu pompy ciepła na glikol-woda (zeznania k. 167-168) oraz w opinii biegłego H. K. (k. 354). Pozwana w toku postępowania dowodowego prowadzonego również w postępowaniu odwoławczym na podstawie art. 382 k.p.c. nie wykazała by w jakimkolwiek stopniu prace te były wykorzystywane przez powódkę. W tych okolicznościach uznać należało, że powódka po odstąpieniu od umowy miała prawo żądać zwrotu od pozwanej tej części świadczenia z tytułu wynagrodzenia za wykonanie dzieła , które świadczyła ponad zakres wykonanych robót, z których skorzystała.

Sąd Najwyższy w wyroku z 22.1.2009r. III CSK 267/08 wskazał, że zwrot świadczeń na podstawie art. 494 k.c. nie zawiera mechanizmu umożliwiającego weryfikację wysokości spełnionych świadczeń. W ramach tego instrumentu nie jest możliwa modyfikacja wysokości świadczeń ponad lub poniżej wartości nominalnej wynikającej z umowy. Z tego względu oparcie się przez sąd I instancji na wyliczeniach biegłego H. K. w zakresie wartości wykonanych przez pozwaną prac było nieuzasadnione. Podstawą tą , na co wyżej już wskazano winna być uzgodniona w dniu 10 października 2007r. między stronami umowy z 12 lutego 2008r. „Wstępna wycena...”. Zgodnie z tą wyceną powódka sformułowała swoje żądanie, doliczając do wartości netto kosztu instalacji ogrzewania podłogowego, instalacji grzejnikowej, instalacji klimakonwektorów i kosztu dokumentacji wynikających ze wstępnej wyceny (k. 44-46) podatek VAT. Po odjęciu sumy kosztów brutto powyższych instalacji w wysokości 31.120,76 zł od zapłaconej pozwanej z tego tytułu kwoty 70.994,71 zł., zasadnie powódka zażądała zwrotu świadczenia w wysokości 39.873,95 zł.

Nie zasługiwało natomiast na uwzględnienie, jak trafnie uznał sąd I instancji żądanie zapłaty kosztów położenia glazury, zakupu grzejników elektrycznych, tynkowania ściany oraz zlecenia wykonania certyfikatu energetycznego jako niewykazane.

Mając powyższe ustalenia i rozważania na uwadze po uzupełnieniu materiału dowodowego w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w oparciu o przepis art.

494 k.c. orzekł jak w sentencji wyroku zobowiązując jednocześnie powódkę do zwrotu pozwanej pompy ciepła, zapłaconej przez powódkę fakturą z 12 maja 2008r. (k. 39), której zwrotu domagała się pozwana pismem z 27 kwietnia 2010r. (k. 68 akt) oraz dwóch głowic odwiertów, które to elementy zinwentaryzowano w trakcie wizji lokalnej z udziałem biegłego H. K. w dniu 16 marca 2013r. (k. 349 akt).

Odsetki ustawowe od zasądzonej na rzecz powódki kwoty naliczone zostały od dnia 19 stycznia 2010r. jako dnia następnego po upływie terminu zapłaty określonego pozwanej przez powódkę w piśmie z dnia 8 stycznia 2010r. doręzonego pozwanej 12 stycznia 2010r. (pismo k. 52-53, dowód doręczenia k. 54).

Na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c. sąd odwoławczy sprostował niedokładność w oznaczeniu siedziby pozwanej zgodnie z wpisem w KRS z Rejestru Przedsiębiorców.

Mając na uwadze stosunek uwzględnionego powództwa do oddalonego orzekł o zasadzie poniesienia przez strony kosztów procesu na podstawie art. 100 k.p.c. pozostawiając szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu na podstawie art. 108 § 1 k.p.c.

.

SSR del. Roman Troll SSO Teresa Kołeczko-Waławik SSO Anna Hajda